

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 545/2024-12

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Libora Duľa (sudca spravodajca) a sudcov Ladislava Dudíša a Rastislava Kaššáka v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného Mgr. Juraj Hedera s. r. o., P. Benického 786/6, Nitra, proti uzneseniu Krajského súdu v Žiline sp. zn. 9Co/49/2023 z 13. júna 2024 takto

rozhodol:

Ústavnú sťažnosť **odmieta**.

Odôvodnenie:

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

- Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 14. októbra 2024 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj svojho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom všeobecného súdu označeným v záhlaví tohto uznesenia. Sťažovateľ navrhuje napadnutý rozsudok zrušiť a vec vrátiť súdu na ďalšie konanie.
- Z obsahu ústavnej sťažnosti a pripojených príloh vyplývajú tieto skutkové okolnosti:
- V konaní vedenom na Okresnom súde Žilina pod sp. zn. 25C/30/2016 sa žalobkyňa [REDAKOVANÉ] (ďalej len „žalobkyňa“) domáha proti sťažovateľovi, ako aj proti ďalšej žalovanej určenia vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam.
- Žaloba žalobkyne bola pôvodne právoplatne zamietnutá a rovnako neúspešné bolo dovolanie žalobkyne, ktoré Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudkom sp. zn. 5Cdo/114/2019 z 30. júla 2020 zamietol. Následne sa žalobkyňa obrátila s ústavnou sťažnosťou na ústavný súd, ktorý nálezom č. k. III. ÚS 177/2021-56 z 27. januára 2022 vyslovil porušenie základného práva žalobkyne na súdnu ochranu rozsudkom najvyššieho súdu a rozsudok najvyššieho súdu zrušil a vrátil mu vec na ďalšie konanie.

5. V náleze č. k. III. ÚS 177/2021-56 z 27. januára 2022 ústavný súd konštatuje, že „Charakter dovolania ako mimoriadneho opravného prostriedku však na strane druhej zvyšuje nároky na odôvodnenie rozhodnutí okresných a krajských súdov. Z pohľadu ústavnej udržateľnosti namietaného rozhodnutia najvyššieho súdu je preto nevyhnutné posúdenie toho, či najvyšší súd správne odpovedal na dovolaním nastolenú otázku o dostatočnosti odôvodnení okresného a krajského súdu, ktoré dospeli k záveru, že sťažovateľka nepreukázala, že nemala vôľu uzavrieť s obchodnou spoločnosťou kúpnu zmluvu. Táto skutková otázka bola výlučnou podstatou sporu sťažovateľky v jej nepochybne procesne náročnej situácii, keď prejav jej vôle bol priamo preukazovaný listinou o kúpnej zmluve a výpoveďami osôb hoc aj s diametrálne odlišnými záujmami. Sťažovateľka opakovane v priebehu celého konania a predovšetkým už na okresnom súde zvýrazňovala ďalšie okolnosti podpisu kúpnej zmluvy. Zvýrazňovala okolnosti, ktoré ju viedli k uzavretiu zmluvy, ktoré vylučovali jej hospodársky záujem na predaji jej rodinného domu. Poukázala na rozpor v hodnote jej rodinného domu, kúpnej ceny a dlhu, pre splatenie ktorého vôbec oslovila obchodnú spoločnosť. Ďalej zvýraznila okolnosti podpisu zmluvy vo vzdialenom meste a okolnosti výplaty kúpnej ceny a následného splatenia jej dlhu k tretiemu subjektu. Tieto skutočnosti však žiadnym spôsobom neboli poňaté do hodnotenia vykonaných dôkazov a skutočností, ktoré vyplynuli z priebehu konania, a to nielen v odôvodnení rozhodnutia okresného súdu. Ani krajský súd na túto argumentáciu, ktorá nebola ničím iným ako hodnotením vykonaných dôkazov na preukázanie jedinej a rozhodujúcej skutočnosti, však žiadnym spôsobom nereagoval a stotožnil sa s hodnotením dokazovania okresného súdu, ktorý však rovnako skutočnosti a argumenty sťažovateľky vo svojom hodnotení skutkového stavu nielenže nezohľadnil, ale nechal celkom bez povšimnutia.

Takéto odôvodnenie rozhodnutí okresného a krajského súdu, a to aj v ich vzájomných súvislostiach, nie je nielen pre sťažovateľku, ale aj pre nezaujatého pozorovateľa jasnou a zrozumiteľnou odpoveďou na jedinú skutkovo relevantnú otázku, keďže odpoveď, ktorá nezohľadňuje argumentáciu sťažovateľky a celkom mechanicky parafrázuje len proti jej verzii svedčiace dôkazy s následným mechanickým záverom o neunesení dôkazného bremena, je možno spôsobilé uspokojiť vnútorné presvedčenie rozhodujúceho súdu, no nie je spôsobilé čo i len čiastočne reagovať na argumentáciu sťažovateľky v jej nepochybne zložitej dôkaznej situácii.“

6. Najvyšší súd po zrušení a vrátení mu veci ústavným súdom uznesením sp. zn. 5Cdo/47/2022 z 28. februára 2023 dovolaním žalobkyne napadnutý rozsudok krajského súdu č. k. 5Co/240/2018-309 z 29. októbra 2018 zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

7. Z uznesenia najvyššieho súdu vyplýva, že „Úlohou odvolacieho súdu tak bude v zmysle vyššie uvedeného nálezu Ústavného súdu SR bod 22. vysporiadať sa v odôvodnení s argumentami dovolateľky, ktorá zvýrazňovala okolnosti, ktoré ju viedli k uzavretiu zmluvy, ktoré vylučovali jej hospodársky záujem na predaji rodinného domu. Poukázala na rozpor v hodnote jej rodinného domu, kúpnej ceny a dlhu, pre splatenie ktorého vôbec oslovila obchodnú spoločnosť. Ďalej zvýraznila okolnosti podpisu zmluvy vo vzdialenom meste a okolnosti výplaty kúpnej ceny a následného splatenia jej dlhu k tretiemu subjektu. Tieto skutočnosti však žiadnym spôsobom neboli poňaté do hodnotenia vykonaných dôkazov a skutočností, ktoré vyplynuli z priebehu konania, a to nielen v odôvodnení rozhodnutia okresného súdu. Ani krajský súd na túto argumentáciu, ktorá nebola ničím iným ako hodnotením vykonaných dôkazov na preukázanie jedinej a rozhodujúcej skutočnosti, však žiadnym spôsobom nereagoval a stotožnil sa s hodnotením dokazovania okresného súdu, ktorý však

rovnako skutočnosti a argumenty sťažovateľky vo svojom hodnotení skutkového stavu nielenže nezohľadnil, ale nechal ich celkom bez povšimnutia. “.

8. Po zrušení a vrátení veci najvyšším súdom krajský súd uznesením sp. zn. 9Co/49/2023 z 13. júna 2024 rozsudok okresného súdu č. k. 25C/30/2016-133 z 21. júna 2017 v zmysle § 389 ods. 1 písm. b) Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“) zrušil a podľa § 391 ods. 1 CSP mu vec vrátil na ďalšie konanie.

9. Z odôvodnenia napadnutého uznesenia vyplýva, že úlohou krajského súdu v zmysle uznesenia najvyššieho súdu bolo vysporiadať sa v ďalšej fáze konania so skutkovými okolnosťami uzavretia spornej kúpnej zmluvy v zmysle hospodárskeho záujmu žalobkyne i v kontexte plnenia dlhu tretiemu subjektu z prijatej kúpnej ceny. Krajský súd v napadnutom uznesení uviedol, že *„Vo vzťahu k odôvodneniu napadnutého rozsudku krajský poukazuje na absenciu úvahy súdu prvej inštancie vo vzťahu k zásadným otázkam konania...“*

... Krajský súd pripomína, že aktuálne sa mohol zaoberať posudzovanou vecou len v medziach odvolacích dôvodov. Od podania odvolania bolo vykonaných viacero procesných úkonov, ktorých obsah bude rovnako relevantný pre rozhodnutie vo veci. V ďalšom rozhodnutí vo veci okresný súd zhodnotí všetky skutkové a právne otázky tak, aby jeho odôvodnenie zodpovedalo kritériám formulovaným v § 220 ods. 2 CSP. Pri svojom procesnom postupe bude dôsledne dbať na povinnosť vymedzenú v § 98 CSP... “.

10. Z odlišného stanoviska (vo vzťahu k odôvodneniu napadnutého uznesenia) člena senátu krajského súdu sudcu JUDr. Róberta Urbana vyplýva, že *«V posudzovanom prípade nedostatok odôvodnenia (nepreskúmateľnosť) bol Ústavným súdom SR aj Najvyšším súdom SR konštatovaný tak pokiaľ ide o rozsudok Okresného súdu Žilina č. k. 25C/30/2016–133 zo dňa 21. 6. 2017 (napadnutý rozsudok), ako i rozsudok Krajského súdu v Žiline sp. zn. 5Co/240/2018 z 29. 10. 2018 (pôvodné meritórne rozhodnutie odvolacieho súdu)...“*

... Zároveň v konkrétnostiach súdnej veci – najmä pre v spise absentujúce podklady týkajúce sa vyjadrení zainteresovaných osôb v súvisiacom trestnom konaní a chýbajúci zvukový záznam z pojednávania okresného súdu dňa 21. 6. 2017 – nie je možné nedostatok napraviť v konaní pred odvolacím súdom. Navyše, nielen z argumentácie žalobkyne/odvolateľky, ale aj z (pomerne rozsiahleho) vyjadrenia žalovaného I/, ktoré prezentoval v rámci momentálneho štádia odvolacieho konania (po zrušení prvotného odvolacieho rozhodnutia), je zrejماً potreba zodpovedania výrazne širšieho okruhu skutkových otázok (a nadväzne i náležitého právneho posúdenia). Pokiaľ sa okresný súd dotknutým skutkovým rozmerom súdnej veci doteraz fakticky nezaoberal, je čiastočne až v rozpore s koncepciou civilného sporového procesu, aby uvedené v plnej miere vykonal len odvolací súd. V predmetnom procese totiž je (doslova v zmysle musí byť) činný prioritne okresný súd, z ktorého titulu bolo nevyhnutné napadnutý rozsudok v zásade „bez ďalšieho“ zrušiť a vec vrátiť na Ďalšie konanie a nové rozhodnutie.».

II.

Argumentácia sťažovateľa

11. Sťažovateľ sa domáha prieskumu zrušujúceho rozhodnutia odvolacieho súdu, zastávajúc názor, že krajský súd neuposlúchol príkaz najvyššieho súdu, ktorý jeho skoršie odvolacie rozhodnutie zrušil a vrátil mu vec na ďalšie konanie, a teda najvyšší súd považoval za potrebné, aby krajský súd o veci

rozhodol meritorne sám. Navyše krajský súd v napadnutom uznesení sám zafinoval nové pokyny pre okresný súd, pričom všetky mohol splniť sám, resp. sa s nimi mohol a mal sám vysporiadať

12. Ak by najvyšší súd považoval za potrebné zrušiť aj rozhodnutie okresného súdu, mohol tak s poukazom na § 450 CSP urobiť sám, čo však neurobil.

13. Podľa presvedčenia sťažovateľa žalobkyňa v odvolaní vôbec neuplatnila odvolací dôvod podľa § 365 ods. 1 písm. b) CSP, a teda krajský súd priamo viazaný odvolacími dôvodmi podľa § 380 CSP rozhodol v zmysle § 389 ods. 1 písm. b) CSP, aj keď na to nemal v zmysle odvolania, v zmysle uznesenia najvyššieho súdu ani v zmysle Civilného sporového poriadku právo.

14. Sťažovateľ tiež zastáva názor, že krajský súd napadnutým uznesením, nemajúc na to oprávnenie, zrušil rozhodnutie okresného súdu namiesto toho, aby o odvolaní rozhodol sám, čím zasiahol aj do základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

15. Podstatou ústavnej sťažnosti sťažovateľa je tvrdenie, že došlo k porušeniu jeho základných práv podľa ústavy a dohovoru napadnutým uznesením, ktorým krajský súd zrušil rozsudok okresného súdu a vrátil vec okresnému súdu na ďalšie konanie a nové rozhodnutie.

16. Právomoc ústavného súdu rozhodovať o sťažnostiach podľa čl. 127 ods. 1 ústavy je založená na princípe subsidiarity. Podstata a účel princípu subsidiarity vychádza z toho, že ochrana ústavnosti nie je a ani podľa povahy veci nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale je úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií. Ústavný súd predstavuje v tejto súvislosti *ultima ratio* inštitucionálny mechanizmus, ktorý sa uplatní až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popieranie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu (III. ÚS 149/04, IV. ÚS 135/05, II. ÚS 156/09, I. ÚS 480/2013). Rovnako by opačný záver znamenal popretie významu podústavného práva pri ochrane základných práv.

17. Ústavný súd v tejto súvislosti upriamuje pozornosť na vlastnú judikatúru, podľa ktorej v konaniach o ústavných sťažnostiach ústavný súd zásadne preskúmava právoplatné rozhodnutia, ktorými sa konanie vo veci samej skončilo (IV. ÚS 361/2010, III. ÚS 129/2022). Základné práva na súdnu ochranu sú v zásade „výsledkové“, čo znamená, že im musí zodpovedať proces ako celok. Skutočnosť, či napadnuté konanie vykazuje znaky spravodlivého procesu, závisí od celého konania a konečného rozhodnutia všeobecných súdov (m. m. III. ÚS 33/04, IV. ÚS 163/05, II. ÚS 307/06, II. ÚS 155/08). Aj z ďalšej judikatúry ústavného súdu (napr. I. ÚS 79/03, I. ÚS 236/03), obdobne ako z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (napr. Komanický c. Slovenská republika, rozsudok zo 4. 6. 2002) vyplýva, že ústavný súd a Európsky súd pre ľudské práva overujú, či konanie posudzované ako celok bolo spravodlivé v zmysle čl. 46 až čl. 50 ústavy, resp. čl. 6 ods. 1 dohovoru.

18. Ústavný súd tiež opakovane konštatoval (napr. II. ÚS 398/08, II. ÚS 439/2015, II. ÚS 6/2018, III. ÚS 449/2018, I. ÚS 443/2019), že v zásade nepreskúmava zrušovacie rozhodnutia súdov, pretože konanie vo veci samej pokračuje naďalej, avšak z výnimočných dôvodov spočívajúcich buď v závažných pochybeniach súdov blížiacich sa k zmätočnosti, alebo z dôvodov, že kasačné

rozhodnutie vytvorilo vo veci pevný hmotnoprávny základ rozhodovania pre súdy nižších stupňov, môže podrobiť aj kasačné rozhodnutie všeobecného súdu ústavnoprávnemu prieskumu a pristúpiť aj k jeho zrušeniu.

19. Ústavný súd kasačné rozhodnutia vyvolávajúce stav právoplatne neskončeného konania okrem výnimočných prípadov nezrušuje (IV. ÚS 313/2022).

20. Z nijakého ustanovenia Civilného sporového poriadku nevyplýva, že by odvolací súd v prípade zrušenia jeho skoršieho rozhodnutia najvyšším súdom v dovolacom konaní bol povinný následne meritórne rozhodnúť sám a nemohol by pristúpiť k zrušeniu rozhodnutia súdu prvej inštancie (samozrejme, pri rešpektovaní § 390 CSP) a taký postup je aj vecou pomerne bežnej praxe. Názor sťažovateľa o povinnosti krajského súdu rozhodnúť o odvolaní žalobkyne meritórne po zrušení jeho rozhodnutia najvyšším súdom nie je možné vyvodiť ani zo skutočnosti, že najvyšší súd pri rozhodovaní o dovolaní žalobkyne nepristúpil aj k zrušeniu rozsudku okresného súdu. Odvolací súd posudzuje odvolanie autonómne (pri viazanosti právnym názorom vysloveným najvyšším súdom v dovolacom konaní).

21. Z rozhodnutia ústavného súdu, ako aj z uznesenia najvyššieho súdu je celkom zrejmé, že vadou nedostatku odôvodnenia vo vzťahu k podstatným skutkovým tvrdeniam žalobkyne trpelo prvotné rozhodnutie odvolacieho súdu, ako aj prvotný rozsudok okresného súdu, čo bolo aj primárnym dôvodom zrušenia rozsudku okresného súdu napadnutým uznesením. Dôvody, pre ktoré krajský súd pristúpil k zrušeniu rozsudku okresného súdu, sú zrejmé z odôvodnenia napadnutého uznesenia a ešte podrobnejšie sú rozvedené v odlišnom stanovisku sudcu Urbana (ktoré je odlišné len z hľadiska uvedenia ďalších kasácií podporujúcich argumentov).

22. K námietke sťažovateľa o tom, že žalobkyňa v odvolaní vôbec neuplatnila odvolací dôvod podľa § 365 ods. 1 písm. b) CSP (súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces), ústavný súd poukazuje na prvú vetu bodu 6 napadnutého uznesenia („*Žalobkyňa tiež poukazovala na nedostatočné odôvodnenie napadnutého rozsudku...*“).

23. Námietka relevantne nedostatočného až absentujúceho odôvodnenia rozhodnutí spadá podľa konštantnej judikatúry ústavného súdu pod dovolací dôvod podľa § 420 písm. f) CSP (napr. III. ÚS 177/2021), v zmysle ktorého dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

24. Je teda zrejmé, že námietka nedostatočného odôvodnenia súdneho rozhodnutia je námietkou nesprávneho procesného postupu znemožňujúceho strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces, a to či už z pohľadu odvolacieho, alebo dovolacieho dôvodu.

25. Vzhľadom na už uvedené nezodpovedá preto skutočnosti, že krajský súd rozhodol o zrušení rozhodnutia súdu prvej inštancie v zmysle § 389 ods. 1 písm. b) CSP v rozpore s odvolaním, v rozpore s uznesením najvyššieho súdu alebo v rozpore s ustanoveniami Civilného sporového poriadku.

26. Za určitých okolností možno dospieť k záveru o porušení základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, no muselo by ísť o rozhodnutie vyvolávajúce nenapraviteľný stav. Napadnuté uznesenie do okruhu takých rozhodnutí zaradiť nemožno, keďže sťažovateľ bude môcť v pokračujúcom konaní o merite veci pred súdom reálne uplatniť všetky svoje práva.

27. Za daných okolností ústavný súd (bez vecného preskúmania napadnutého uznesenia) primárne konštatuje, že ide o rozhodnutie kasačné, čo v dôsledku záverov uvedených v bodoch 16, 17, 18 a 25 tohto odôvodnenia vyvoláva záver o nedostatku právomoci ústavného súdu na prerokovanie ústavnej sťažnosti podľa § 56 ods. 2 písm. a), § 132 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov s výsledkom o odmietnutí ústavnej sťažnosti na tomto základe.

28. Zároveň ústavný súd s poukazom na body 20 – 25 tohto odôvodnenia konštatuje, že napadnuté uznesenie krajského súdu je ústavne udržateľné v parametroch, ktoré nevyvolávajú potrebu výnimky zo zásady prieskumu až konečného rozhodnutia v dotknutej veci ústavným súdom.

29. Keďže ústavný súd neidentifikoval porušenie základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu v spojitosti s napadnutým uznesením, nemohlo týmto uznesením dôjsť ani k zásahu do základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy. Ústavný súd nepreskúmal, či došlo k prietahom spôsobeným postupom krajského súdu v konaní nad rámec výlučne sťažovateľom napadnutého rozhodnutia (sťažovateľ sa domáhal vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy napadnutým uznesením, nie však postupom krajského súdu v predmetnom konaní, pozn.), pričom napadnuté rozhodnutie nebolo diskvalifikované ako ústavne neudržateľné.

30. Keďže ústavná sťažnosť sťažovateľa bola odmietnutá ako celok už pri jej predbežnom prerokovaní, rozhodovanie o jeho ďalších návrhoch v uvedenej veci stratilo opodstatnenie, preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 5. novembra 2024

Libor Duľa
predseda senátu